

ДЕРЖАВНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ ПО ЗАПАСАХ КОРИСНИХ КОПАЛИН
при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України

НАКАЗ

29 грудня 2010 р.

м. Київ

№ 720

Про затвердження Методичних вказівок щодо порядку техніко-економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ питних і технічних підземних вод

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.12.94 №865 "Про затвердження Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин", з метою забезпечення дотримання єдиного підходу до визначення техніко-економічних та фінансових показників господарської діяльності, пов'язаної з видобуванням корисних копалин у межах конкретної ділянки надр, об'єктивної оцінки промислового значення запасів корисних копалин,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Методичні вказівки щодо порядку техніко-економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ питних і технічних підземних вод (далі – Методичні вказівки), що додаються.

3. Відділу підземних вод, гідромінеральної сировини та лікувальних грязей (Бакаржієва О.О.) тиражувати Методичні вказівки у необхідній кількості і розіслати їх геологічним підприємствам, які проводять розвідку родовищ підземних вод, за списком, що додається.

4. Відділу інформаційних технологій в геології (Морозовський О.Р.) розмістити Методичні вказівки на офіційному сайті ДКЗ.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Підстава:

1) рішення Експертно-технічної ради ДКЗ від 22.12.2010 (протокол № 127);

2) рішення секції з питань гідрогеології, екогеології, технічного та технологічного забезпечення геологорозвідувальних робіт Науково-технічної ради Державної геологічної служби Мінприроди від 27.12.2010 (протокол № 12-31-10).

Голова ДКЗ

Г.І.Рудько

ВНУТРІШНІ ВІЗИ

Заступник голови ДКЗ

О.П.Мітько

Начальник відділу підземних вод,
гідромінеральної сировини та
лікувальних грязей

О.О.Бакаржієва

Начальник відділу інформаційних
технологій в геології

О.Р.Морозовський

Головний юрисконсульт

Д.П.Коваль

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної комісії України
по запасах корисних копалин

від 29.12.2010 № 720

**Методичні вказівки
щодо порядку техніко-економічного обґрунтування
балансової належності експлуатаційних запасів родовищ
питних і технічних підземних вод**

1. Загальні положення

1.1. Ці Методичні вказівки розроблені Державною комісією України по запасах корисних копалин із залученням провідних фахівців України з питань техніко-економічної оцінки родовищ корисних копалин на замовлення Державної геологічної служби Міністерства охорони навколишнього природного середовища України і призначені для застосування користувачами надр, що здійснюють геолого-економічну оцінку родовищ питних і технічних підземних вод і подають до ДКЗ на державну експертизу матеріали геолого-економічних оцінок родовищ або перспективних ділянок надр, а також суб'єктами господарювання, які планують розробляти родовища питних і технічних підземних вод.

1.2. Методичні вказівки рекомендуються для застосування під час техніко-економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів розвіданих родовищ питних і технічних підземних вод, що подається на державну експертизу до ДКЗ, а також можуть застосовуватись на попередніх стадіях геолого-економічної оцінки цих родовищ, результати яких розглядаються користувачами надр або замовниками геологорозвідувальних робіт для визначення доцільності інвестування коштів в подальшу їх розвідку.

1.3. Застосування Методичних вказівок суб'єктами господарювання під час розвідки та підготовки до експлуатації родовищ питних і технічних підземних вод сприятиме прискоренню виконання робіт з оцінки експлуатаційних запасів таких родовищ, їх здешевленню, а також запобігатиме невиправданим економічним ризикам, пов'язаним з можливою помилковою економічною оцінкою родовищ.

2. Терміни та визначення

У Методичних вказівках наведені нижче терміни та визначення вживаються в такому значенні:

2.1. Кондиції на питну або технічну підземні води – це перелік вимог до якості питних або технічних підземних вод.

Кондиційна якість питних або технічних підземних вод – відповідність цих вод вимогам до їхньої якості – кондиціям на питні або технічні підземні води (мінералізація, хімічний (сольовий) склад, температура, мікробіологічні, токсикологічні показники, і т.і.). У зв'язку з тим, що вимогою до якості питних вод є відповідність їх чинним державним нормативним документам, а до технічних вод – технічним умовам або вимогами технічного завдання замовника, кондиції на питні і технічні води на всіх стадіях геологічного вивчення підземних вод, як правило, є незмінними і повинні забезпечуватись протягом розрахункового терміну експлуатації родовища. Тому, на відміну від інших корисних копалин, техніко-економічне обґрунтування кондицій для підрахунку експлуатаційних запасів на питні і технічні підземні води не виконується. Замість нього розробляється техніко-економічне обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів питних і технічних підземних вод за промисловим значенням.

2.2. Балансові експлуатаційні запаси питних або технічних підземних вод – експлуатаційні запаси, для яких на момент проведення геолого-економічної оцінки згідно з техніко-економічними розрахунками та/або матеріалами фінансової звітності доведено, що коефіцієнт рентабельності продукції видобувного підприємства (розрахунковий та/або фактичний) є достатнім для економічно ефективного видобування протягом розрахункового строку їх експлуатації при застосуванні сучасної техніки і технології видобування та водопідготовки і при забезпеченні дотримання вимог щодо охорони навколишнього природного середовища.

2.3. Коефіцієнт рентабельності продукції добувного підприємства – величина, що є співвідношенням фінансового результату операційної діяльності до виробничої собівартості продукції з урахуванням адміністративних витрат і витрат на збут.

2.4. Умовно балансові експлуатаційні запаси питних і технічних підземних вод – експлуатаційні запаси, ефективність видобутку і використання яких на момент оцінки не може бути однозначно визначена, а також експлуатаційні запаси, що відповідають вимогам до балансових експлуатаційних запасів, але з різних причин не можуть бути використані на момент оцінки.

2.5. Позабалансові експлуатаційні запаси питних і технічних підземних вод – експлуатаційні запаси, для яких на момент проведення геолого-економічної оцінки згідно з техніко-економічними розрахунками та/або матеріалами фінансової звітності доведено, що коефіцієнт рентабельності продукції (питних і технічних підземних вод) видобувного

підприємства (розрахунковий або фактичний) мав рівень, недостатній для економічно ефективного видобування корисних копалин на такій ділянці надр.

Позабалансові експлуатаційні запаси підраховуються, якщо доведені можливість їх залучення до експлуатації в майбутньому та збереження кількості і кондиційної якості підземних вод.

Прогнозні та перспективні ресурси й експлуатаційні запаси питних і технічних підземних вод на етапі їх початкової геолого-економічної оцінки з використанням припущених даних належать до таких, промислове значення яких не визначено.

2.6. Потреба в підземних водах – показник, що на підставі відповідного обґрунтування встановлюється технічним завданням замовника і визначає необхідну кількість підземних вод кондиційної якості для видобування, що включає обсяг води як товарної продукції та обсяг технологічних витрат.

Для економічно ефективного виробництва потреба в підземних водах повинна перевищувати обсяг, що забезпечує повернення всіх витрат на виробництво води як товарної продукції протягом розрахункового періоду оцінки експлуатаційних запасів підземних вод (для питних вод як правило складає 25 років).

2.7. Перша товарна продукція видобувного підприємства – це корисна копалина, у тому числі питні і підземні води, яка, будучи видобутою на поверхню, набуває ознак товару, тобто собівартості і ціни.

2.8. Чистий грошовий потік (потік готівки) – різниця (сальдо) між притоками і відтоками грошових коштів від операційної та інвестиційної діяльності під час передбачуваної реалізації інвестиційного проекту з геологічного вивчення та промислового освоєння експлуатаційних запасів питних і технічних підземних вод оцінюваного геологічного об'єкта, яка визначається як для кожного річного кроку розрахунку, так і для всього розрахункового періоду, що охоплює часовий інтервал від моменту оцінки до завершення експлуатаційних робіт (накопичений грошовий потік).

2.9. Накопичений чистий дисконтований грошовий потік – один з показників ефективності інвестиційного проекту з геологічного вивчення та промислового освоєння експлуатаційних запасів питних і технічних підземних вод оцінюваного геологічного об'єкта, що розраховується за такою формулою:

$$ЧДГП = \sum_{t=0}^T \frac{[(D_t - B_t) - P_t] + A_t}{(1 + E)^t} - \sum_{t=0}^T \frac{K_t}{(1 + E)^t};$$

де ЧДГП – чистий дисконтований грошовий потік, накопичений за весь період майбутньої діяльності на оцінюваному геологічному об'єкті. У міжнародній практиці цей показник використовується під назвою “ Net Present Value (NPV)” – чиста теперішня вартість об'єкта оцінки.

E – норма дисконту;

D_t – річний дохід (виручка) від реалізації товарної продукції в t -му році;

B_t – експлуатаційні витрати в t -му році з урахуванням амортизаційних відрахувань;

P_t – розмір податків і обов'язкових платежів у t -му році, що не входять до експлуатаційних витрат;

A_t – амортизаційні відрахування в t -му році;

K_t – капітальні вкладення в промислове будівництво в t -му році, проведення подальших геологорозвідувальних робіт;

T – строк користування надрами оцінюваного геологічного об'єкта для геологічного вивчення та/або видобування підземних вод.

2.10. Накопичений дисконтований прибуток від виробничої (операційної) діяльності видобувного підприємства – різниця (сальдо) між притоками грошових коштів від реалізації товарної продукції та експлуатаційними витратами, податками й обов'язковими платежами, „приведена” до початкового розрахункового кроку за допомогою дисконтування. Цей показник розраховується як перший член у формулі пункту 2.9.

2.11. Індекс прибутковості дисконтованих капіталовкладень – частка від ділення накопиченого дисконтованого прибутку від виробничої (операційної) діяльності видобувного підприємства до приведених до початкового розрахункового кроку капітальних вкладень. Цей показник розраховується як відношення першого члена у рівнянні пункту 2.9 до другого члена цього рівняння.

2.12. Внутрішня норма прибутковості (далі – ВНП) – така величина норми дисконту (E), за якої накопичена сума дисконтованих притоків грошового потоку дорівнює накопиченій сумі дисконтованих відтоків грошового потоку, а ЧДГП, накопичений за весь строк користування надрами оцінюваного геологічного об'єкта, дорівнює нулю. При цьому для всіх значень E , що перевищують ВНП, ЧДГП має бути від'ємним, а для всіх значень E , менших від ВНП, – додатнім. Якщо не виконується хоч одна з наведених умов, належить вважати, що ВНП не обраховується.

2.13. Період (строк) окупності капіталовкладень – відрізок часу в розрахунковому періоді від початкового моменту до моменту окупності. Початковий момент визначається у завданні на розробку техніко-

економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів питних або технічних підземних вод. Моментом окупності вважається той найбільш ранній крок у розрахунковому періоді, після якого поточний чистий грошовий потік стає позитивним і надалі залишається таким.

2.14. Рентабельність виробничої діяльності з промислового освоєння оцінюваного геологічного об'єкта – частка від ділення прибутку від виробничої діяльності (операційної та інвестиційної), накопиченого за весь розрахунковий період, до вартості виробничих фондів видобувного підприємства (основних засобів і виробничих запасів), що використовуються для промислового освоєння цього об'єкта; цей показник називають ще рентабельністю по відношенню до виробничих фондів. Частка від ділення прибутку від виробничої діяльності (операційної та інвестиційної), накопиченого за весь розрахунковий період, до собівартості виробленої за той період продукції називається рентабельністю по відношенню до собівартості.

2.15. Надходження до бюджетів та державних цільових фондів – сума податків і обов'язкових платежів, що сплачуються до бюджетів і фондів різних рівнів згідно із законодавством України протягом розрахункового періоду користування надрами оцінюваного геологічного об'єкта.

2.16. Амортизаційні відрахування – поступове віднесення витрат, понесених на придбання, виготовлення або поліпшення основних фондів на валові витрати користувача надр у межах норм, установлених законодавством.

3. Загальні засади розробки техніко-економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ питних і технічних підземних вод

3.1. Техніко-економічне обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ питних і технічних підземних вод виконується для кожного родовища або ділянки надр у процесі їх геолого-економічної оцінки на різних стадіях геологорозвідувальних робіт. Техніко-економічне обґрунтування повинно забезпечувати комплексну геолого-економічну оцінку і найбільш раціональне, відновлювальне та екологічно безпечне використання експлуатаційних запасів родовищ підземних вод.

3.2. Техніко-економічне обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів розробляється відповідно до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 №432 (із змінами) (далі – Класифікація), Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 22.12.94 №863 (із змінами), та інших нормативно-правових актів, що регламентують проведення геолого-економічної оцінки родовищ підземних вод, проектування і будівництва підприємств з видобутку підземних вод та їх використання (реалізації).

3.3. Техніко-економічне обґрунтування балансової належності розвіданих експлуатаційних запасів родовищ питних і технічних підземних вод розробляється користувачами надр або за їх дорученням спеціалізованими проектними і науково-дослідними інститутами, геолого-економічними підрозділами підприємств, іншими суб'єктами підприємництва, які можуть забезпечити кваліфіковане проведення цих робіт.

Матеріали техніко-економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ питних і технічних підземних подаються як правило у складі матеріалів детальної геолого-економічної оцінки родовищ до Державної комісії України по запасах корисних копалин (далі – ДКЗ) як на паперових, так і на цифрових носіях.

3.4. Вивченість родовищ (ділянок) питних і технічних підземних вод, на яких виконується детальна геолого-економічна оцінка з техніко-економічним обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів питних і технічних підземних вод, має відповідати вимогам Класифікації до родовищ, підготовлених до промислової розробки:

оцінено просторові межі родовища підземних вод, вивчені його гідрогеологічні умови, фільтраційні властивості водоносних горизонтів, водогосподарський і санітарно-екологічний стан родовища та прилеглих територій; встановлені і оцінені джерела формування кількісних і якісних показників експлуатаційних запасів підземних вод, видобування яких забезпечується стосовно прийнятої схеми водозабору, розташованого у межах ділянки спеціального дозволу на користування надрами, із забезпеченням допустимої глибини зниження рівня води у водозабірних спорудах та збереженням кондиційної якості води протягом усього розрахункового строку його експлуатації;

розроблена технологія та визначені схеми розташування споруд для водопідготовки, трубопроводів, підприємства із розливу води;

визначено обсяги балансових розвіданих (клас 111) і попередньо розвіданих (клас 122) експлуатаційних запасів питних і технічних підземних вод, що використовуються для проектування будівництва (реконструкції) водозаборів. При цьому кількість розвіданих запасів класу 111 і попередньо розвіданих запасів класу 122, які визнані підготовленими до промислового освоєння, має бути не меншою від визначеної величини компенсувальних експлуатаційних запасів, що забезпечують діяльність видобувного підприємства на період повернення капітальних вкладень у промислове освоєння родовища і цей період не повинен перевищувати розрахунковий строк, на який оцінені експлуатаційні запаси підземних вод;

визначено й оцінено небезпечні екологічні фактори, що впливають або можуть вплинути на стан довкілля під час експлуатації родовища; розроблено раціональний комплекс заходів щодо охорони природи.

3.5. Техніко-економічне обґрунтування розробляється на підставі технічного завдання замовника, у якому зазначається призначення води, визначаються потреба у воді і вимоги до її якості, відстань від ділянки водозабору до споживача, тип водозабору, режим і розрахунковий термін експлуатації підземних вод, особливі умови загальної організації роботи майбутнього підприємства: джерела енергопостачання, вибір обладнання та об'єктів інфраструктури, способи і відстань транспортування видобутих вод, технологія водопідготовки, форми власності на майно і товарну продукцію, джерела фінансування.

3.6. Проектні рішення щодо технологічних схем з видобутку і водопідготовки підземних вод, що приймаються під час обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів підземних вод, мають відповідати сучасним технічним досягненням, перевіреним у промислових або напівпромислових умовах.

3.7. Проектні рішення щодо технологічних схем з видобутку й водопідготовки підземних вод повинні забезпечувати кондиційну якість підземних вод при заданій кількісній потребі в експлуатаційних запасах за наявних гідрогеологічних, санітарних, водогосподарських та інших умов експлуатації підземних вод та за умови використання найбільш раціональної схеми водозабору і сучасних технічних і технологічних засобів, які забезпечують економічно ефективний видобуток і використання експлуатаційних запасів протягом розрахункового терміну експлуатації родовища.

3.8. Для обґрунтування техніко-економічних показників геолого-економічної оцінки родовища (ділянки) і подальшого проектування будівництва (реконструкції) видобувного підприємства (або відповідного спеціалізованого підрозділу з водопостачання підприємства) згідно з Класифікацією використовуються розвідані та попередньо розвідані експлуатаційні запаси підземних вод коду класів 111 та 122.

3.9. У разі економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ питних і технічних підземних вод з метою розвитку діючих підприємств техніко-економічне обґрунтування може виконуватись у спрощеному варіанті на основі аналізу техніко-економічних показників роботи діючого підприємства-замовника за останні роки з коригуванням цих показників на відмінності організаційно-технічних, геолого-гідрогеологічних, водогосподарських, санітарних та інших умов об'єкта, що оцінюється.

3.10. Під час розробки техніко-економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ питних і технічних

підземних вод слід дотримуватись такої послідовності робіт, що є найбільш раціональною:

3.10.1. Аналіз і узагальнення результатів геологічного, геофізичного, гідрогеологічного, геолого-екологічного, санітарного, гірничотехнічного та іншого вивчення родовища, оцінка загальних запасів і ресурсів підземних вод.

3.10.2. Розрахунок обсягу поточної потреби споживача в підземних водах та перспективної потреби. Обґрунтування річної продуктивності видобувного підприємства, розрахункової схеми видобування підземних вод водозабором, розміру очікуваних втрат підземних вод. У разі необхідності такі розрахунки робляться поваріантно.

3.10.3. Визначення переліку показників кондиційної якості підземних вод.

3.10.4. Обґрунтування оптимальної схеми водопідготовки, подання споживачеві або розливу видобутих питних вод, технологічна схема водопідготовки і використання технічних підземних вод (відповідно до варіантів).

3.10.5. Виконання маркетингових досліджень щодо придбання обладнання для спорудження водозаборів, видобування, водопідготовки, рівня цін, податків, обов'язкових платежів, умов оплати праці, забезпеченості трудовими та енергетичними ресурсами, екологічних та соціальних умов виробництва. У разі реалізації видобувним підприємством фасованої питної води виконання маркетингових досліджень щодо ємності ринків збуту цієї товарної продукції.

3.10.6. Визначення техніко-економічних показників промислового освоєння родовища (відповідно до варіантів).

3.10.7. Визначення оптимального варіанта промислового освоєння родовища, відповідних цьому варіанту показників і схеми водозабору.

3.10.8. При поваріантному техніко-економічному обґрунтуванні балансової належності експлуатаційних запасів родовищ питних і технічних підземних вод як оптимальний слід визначати варіант, що забезпечує максимальний підсумковий економічний ефект за весь період експлуатації родовища за умови забезпечення узгодженої користувачем надр ефективності капіталовкладень у освоєння родовища, а також мінімізації негативного впливу експлуатації родовища на довкілля.

4. Гірничотехнічне обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ питних і технічних підземних вод

4.1. Обґрунтування способу і режиму видобутку, конструкції водозабірних споруд, їх кількості і схеми розміщення у водозаборі, виробничої потужності і терміну дії видобувного підприємства, видів

водопідйомного обладнання, інших проектних рішень і розрахункових параметрів слід проводити методами, які застосовуються в практиці проектування видобувних підприємств, з використанням чинних будівельних норм і правил, галузевих норм технологічного проектування, проектів діючих підприємств-аналогів, даних науково-технічних досліджень.

4.2. Вибір схеми експлуатації родовища належить здійснювати методом варіантних розрахунків. У разі очевидної переваги одного із способів експлуатації варіантні розрахунки можуть не виконуватись.

4.3. Визначення виробничої потужності видобувного підприємства належить проводити за методиками проектування, ґрунтованими на гідрогеологічних можливостях родовища (ресурсних, фільтраційних, якісних), з оптимізацією за мінімумом собівартості видобутку підземних вод. У разі наявності зовнішніх обмежень комерційного, екологічного або іншого характеру (визначена певна кількісна потреба в даній воді, обмежені потужності фасувального виробництва, дефіцит трубопровідного транспорту, водних ресурсів, природоохоронні обмеження) відповідно обмежується виробнича потужність підприємства.

4.4. Обґрунтування розмірів технологічних втрат видобутих вод належить проводити на підставі галузевих інструкцій, а також фактичних даних, отриманих на підприємствах-аналогах.

4.5. Мінімальний рівень видобутку експлуатаційних запасів підземних вод у разі необхідності визначається на підставі прямих техніко-економічних розрахунків і умов реалізації продукції. Критерієм мінімального рівня видобутку підземних вод з родовища належить приймати відсутність додатного грошового потоку для користувача надр.

5. Економічне обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ питних і технічних підземних вод

5.1. Економічні параметри експлуатації родовищ питних і технічних підземних вод розраховуються на підставі прийнятих технічних та технологічних рішень розглянутих варіантів видобування підземних вод.

5.2. Економічне обґрунтування балансової належності належить проводити відповідно до загальноприйнятих принципів оцінки інвестиційних проектів, а саме:

ефективність промислової експлуатації родовища визначається для періоду виробничої діяльності видобувного підприємства від моменту оцінки до закінчення розрахункового строку оцінки експлуатаційних запасів підземних вод родовища, який зазвичай приймається рівним 25 років;

моделювання грошових потоків здійснюється з урахуванням усіх пов'язаних з промисловою експлуатацією грошових надходжень,

включаючи інвестиції і всі витрати за роками виконання передбачених робіт з геологічного вивчення надр та експлуатації родовища;

проведення розрахунків здійснюється на дату оцінки запасів підземних вод із застосуванням процедури дисконтування майбутніх грошових потоків для приведення їх до однакових умов в початковому (нульовому) році;

при визначенні показників ефективності виробничої діяльності видобувного підприємства враховуються тільки майбутні (відносно дати оцінки) витрати і надходження.

5.3. Проведення геолого-економічної оцінки може бути здійснено в стандартному і комерційному варіантах.

5.3.1. Стандартний варіант є обов'язковим для всіх об'єктів оцінки, що подаються на державну експертизу. Розрахунки в ньому виконуються відповідно до визначених нормативними документами стандартних умов, у тому числі :

норма дисконту, що застосовується для визначення вартості експлуатаційних запасів підземних вод, приймається рівною до поточної облікової ставки Національного банку України (далі – НБУ) на момент проведення геолого-економічної оцінки;

інвестиції у виконання проекту з експлуатації родовища і реалізації товарної продукції приймаються як такі, що здійснюються за рахунок власних коштів користувача надр;

видобуток підземних вод, водопідготовка, транспортування, а також реалізація їх як товарної продукції передбачаються традиційними, освоєними у світі технологіями і системами розробки;

амортизаційні нарахування на родовищах, що розробляються на дату оцінки експлуатаційних запасів, визначаються з урахуванням раніше створених основних фондів.

5.3.2. Комерційний варіант розробляється як додатковий, якщо це передбачено технічним завданням користувача надр. Техніко-економічні розрахунки в цьому варіанті можуть ураховувати умови, які сприяють менш витратному порівняно із стандартними видобуванню підземних вод, що можуть бути забезпечені тільки конкретним користувачем надр, у тому числі:

використання наявних основних фондів для експлуатації родовища і зменшення за рахунок цього капітальних витрат;

застосування більш високих споживчих цін для товарної продукції;

застосування податкових пільг, субсидій, дотацій та інших видів підтримки виробництва;

уведення новітніх високопродуктивних технологій видобутку, водопідготовки, а також високоприбуткових напрямів реалізації продукції;

застосування норми дисконту вищої або нижчої від облікової ставки НБУ.

5.4. Техніко-економічні розрахунки належить виконувати стосовно кінцевої товарної продукції видобувного підприємства, яка відповідає вимогам відповідних стандартів або технічних умов і реалізовується користувачем надр (питна вода для централізованого і нецентралізованого водопостачання, фасована питна вода, технічна вода).

У разі, коли підземні води використовуються як допоміжні технічні води або як компонент у технології виробництва основної товарної продукції підприємства, техніко-економічними розрахунками слід визначати економічну ефективність використання підземних вод у порівнянні з використанням інших джерел водопостачання та з використанням цін на воду, що склалися, або із застосуванням інших технологічних рішень при виробництві основної продукції, не виходячи на оцінку економічної ефективності основного виробництва.

У разі відсутності альтернативних джерел водопостачання або неприйнятності їх для водопостачання через невідповідну якість або недостатню кількість тощо, рентабельність використання технічних (технологічних) підземних вод визначається на підставі розрахунку собівартості отримання цих вод та їхньої вартості, визначеної як вартість першої товарної продукції. У цьому випадку розрахункова рентабельність повинна бути не нижче поточної облікової ставки НБУ на момент проведення геолого-економічної оцінки.

З метою скорочення споживання ресурсів підземних вод і мінімізації завдання шкоди навколишньому природному середовищу слід передбачати в технологічних рішеннях використання замкнутих схем обороту технічної води з частковим підживленням свіжою водою системи оборотного водопостачання.

5.5. Для визначення вартості товарної продукції видобувного підприємства належить застосовувати фактичні оптові ціни на відповідний вид води, що склалися на момент оцінки родовища. Ціни на товарну продукцію, що визначені на підставі договорів з користувачами, можуть застосовуватись для визначення її вартості в разі, якщо вони не нижчі від звичайних.

Якщо згідно із законодавством ціни на певну товарну продукцію регулюються, то для визначення вартості запасів і ресурсів підземних вод родовища або ділянки надр, що надаються у користування, слід застосовувати регульовані ціни.

Якщо користувач надр входить в об'єднання підприємств і реалізує свою товарну продукцію за внутрішніми цінами цього об'єднання, такі ціни

можуть використовуватись для економічних розрахунків у разі, якщо вони вищі від регульованих згідно із законодавством.

У виняткових випадках, коли рівень діючих оптових цін на товарну продукцію не забезпечує рентабельної експлуатації родовища, користувач надр, який експлуатує або експлуатуватиме родовище, на умовах економічного ризику може запропонувати застосування більш високих прогнозних цін реалізації продукції або більш низьких цін на обладнання чи послуги в комерційному варіанті ТЕО. Це положення не розповсюджується на користувачів надр, які не будуть експлуатувати родовище.

У разі, якщо звичайна ціна не може бути визначена із застосуванням попередніх підпунктів цього пункту, то для доказів обґрунтування її рівня застосовуються правила, визначені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, а також національними стандартами з питань оцінки майна та майнових прав.

5.6. Ціни на матеріали, обладнання, паливно-енергетичні та інші ресурси, що використовуються для видобутку, водопідготовки і доставки води споживачеві належить приймати на рівні діючих на момент оцінки біржових оптових цін. Договірні ціни на обладнання, устаткування та інше можуть застосовуватись, якщо вони не перевищують біржові. Доцільність придбання закордонного устаткування за цінами, що істотно перевищують вітчизняні, належить обґрунтовувати окремо.

5.7. Під час економічних розрахунків тарифи і ставки заробітної плати, норми амортизаційних відрахувань та інші економічні нормативи належить приймати, керуючись чинними на момент оцінки законодавчими та нормативно-правовими актами.

5.8. Під час розрахунків обсягів капітальних вкладень у будівництво (реконструкцію) видобувного підприємства слід використовувати прямі розрахунки, показники діючих підприємств – аналогів, типові проекти, укрупнені кошторисні норми, типові положення з планування, обліку і калькулювання собівартості будівельних та інших робіт, інші нормативи з внесенням до них доцільних доповнень і поправок щодо конкретних умов.

5.9. Прямими розрахунками слід визначати капітальні вкладення в будівельні роботи. Витрати на придбання обладнання визначаються як прямими розрахунками, так і за питомими вкладеннями на підприємстві – аналогу. Витрати на допоміжне виробництво приймаються за аналогією, на будівництво шляхів, ліній електропередач, водогонів та інших споруд, що виходять за межі будівельної ділянки, – прямим розрахунком з використанням аналогів і укрупнених питомих показників кошторисної вартості одиниці довжини.

5.10. Капітальні вкладення на майбутні геологорозвідувальні роботи з дорозвідки деяких ділянок родовища належить визначати укрупненими кошторисними розрахунками на підставі прямого визначення обсягів

майбутніх робіт або на підставі питомих витрат на розвідку і підготовку до видобутку одиниці експлуатаційних запасів підземних вод.

5.11. Визначення витрат на природоохоронні заходи належить здійснювати на підставі прямих розрахунків з використанням укрупнених питомих показників типових природоохоронних технологічних процесів, установок, споруд, підприємств, скоригованих у відповідності до конкретних умов об'єкта ТЕО.

5.12. Розміри сум амортизаційних відрахувань визначаються відповідно до Закону України „Про оподаткування прибутку підприємств”.

У разі, коли строк корисного використання (експлуатації) об'єктів основних фондів (засобів) не забезпечує їх повну амортизацію за нормами, установленними податковим законодавством, допускається застосування належно обґрунтованого прямолінійного або іншого методу нарахування амортизації згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 „Основні засоби”, затвердженого наказом Мінфіну України від 27.04.2000 №92, зареєстрованим Міністерством юстиції України 18.05.2000 за № 288/4509.

5.13. Експлуатаційні витрати слід визначати окремо за всіма основними стадіями робіт, що супроводжують виробництво товарної продукції (видобуток, водопідготовка, транспортування до споживача, фасування, інші процеси підготовки води до реалізації), а також сумарно по підприємству на підставі розрахункових або аналогових даних. Розрахунки собівартості робіт, що виконуються за різними галузевими напрямками (геологорозвідувальні, будівельно-монтажні, дослідно-конструкторські, промислові та інші), слід виконувати згідно з чинними типовими галузевими методичними рекомендаціями з формування їхньої собівартості.

5.14. Обов'язковими складовими експлуатаційних витрат, що визначаються для обґрунтування кондицій, є:

витрати на оплату праці, що визначаються на підставі чисельності персоналу та рівня оплати праці, визначеного за чинними галузевими угодами або за статистичними даними, що публікуються;

нарахування на заробітну плату згідно із законодавством;

вартість сировини і матеріалів;

витрати на електро- та теплову енергію;

поточні витрати на відновлення навколишнього природного середовища;

амортизаційні відрахування;

витрати на реалізацію товарної продукції;

податки та обов'язкові платежі, які згідно із законодавством відносяться на собівартість продукції.

Наведений перелік статей не є вичерпним і може поповнюватись залежно від конкретних обставин.

5.15. Для обґрунтування оптимального варіанта промислового освоєння оцінюваного родовища (геологічного об'єкту) належить використовувати такі показники:

- балансові експлуатаційні запаси підземних вод;
- річну продуктивність підприємства;
- ціну одиниці товарної продукції;
- надходження від реалізації товарної продукції;
- експлуатаційні витрати (у т.ч. амортизаційні відрахування);
- прибуток від виробничої (операційної) діяльності підприємства;
- капітальні вкладення;
- чистий грошовий потік;
- норму дисконту;
- чистий дисконтований грошовий потік;
- індекс прибутковості;
- внутрішню норму прибутковості;
- термін окупності капіталовкладень;
- рентабельність виробничої діяльності видобувного підприємства;
- дохід власника надр.

5.16. Під час визначення оптимального варіанта промислового освоєння оцінюваного геологічного об'єкта перевагу належить віддавати варіанту, що забезпечує максимальні величини накопиченого чистого грошового потоку і доходу держави як власника надр при позитивному значенні чистого дисконтованого грошового потоку.